

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Európai Regionális
Fejlesztési Alap

KÖSZÖNJÜK A MAGYAR ÁLLAM
ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁT.

KERTÉSZ ISTVÁN ALAPÍTVÁNY

VALLÁSI, KULTURÁLIS, TÖRTÉNETI ÖRÖKSÉG KÖZKINCCSÉ TÉTELE ZSIDÓ GYŰJTEMÉNY ÉS KIÁLLÍTÓTEREM FEJLESZTÉSE

VISSZA NEM TÉRÍTENDŐ TÁMOGATÁS ÖSSZEGE:

3,59 MILLIÓ FORINT

A PROJEKT AZONOSÍTÓ SZÁMA: TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2020-00707

Kedvezményezett neve: **Kertész István Alapítvány**

Projekt címe: **Vallási, kulturális, történeti örökség közkinccsé tételének továbbfejlesztése, tudományos ismeretterjesztő közösségi tér korszerűsítése, bővítése**

A szerződött támogatás összege: **3 593 063 Ft**

A támogatás mértéke **100 % vissza nem térítendő**

A projekt tartalmának bemutatása: Muzeális kiállítótér bővítése, korszerűsítése, többfunkciós lehetőségének létrehozása, meglévő muzeális közösségi tér négy évszakon át történő látogathatóságának megvalósítása

A projekt tervezett befejezési dátuma: **2021.11.30.**

A projekt azonosító száma: **TOP-7.1.1-16-H ERFA-2020-00707**

Szakmai beszámoló

a TOP-7.1.1-16-H-ERFA-2020-00707 számú projektről

Helyszín:

Ipoly-menti Zsidó Gyűjtemény és Kiállítóterem

Balassagyarmat, Hunyadi utca 24. hrsz.: 1404

átalakítási és felújítási munkálatairól

A helyszín, előzmények

Hazánk egyik legrégebbi zsidó közössége, a balassagyarmati, mintegy hatszáz éves múltra tekint vissza. Különösen az 1700-as évek közepétől 1944-ig igen komoly szerepet töltött be nemcsak a város, hanem az egyetemes zsidó-, valamint a magyar nemzeti kultúrtörténetben egyaránt. Ennek számos bizonytéka dokumentáltan közismert. Közülük is kiemelkedik a nemzetközi jelentőségű műemlék ortodox temető.

Az elvégzett beavatkozások általános leírása

Jelen pályázat által nyújtott források révén a Kertész István Alapítvány, a balassagyarmati zsidó hitközség valahai egyik fő szakrális terét magába foglaló (Hunyadi utcai egykori imaház) termeiben átalakítási-felújítási munkálatokat végezhetett el.

Ezeknek eredményeképpen megtörtént a korábbi (2000 óta muzeális jellegű, látogatható) kiállítási anyag bővítése, a szükséges felújítási munkák elvégzése, két többfunkciós közösségi tér kialakítása, továbbá az épület akadálymentesítése.

Akadálymentesítési munkálatok

Az épület (a projekt megvalósítása előtt *kizárólagos és egyetlen* fő) bejárata, a háromfokú előlépcsővel, fizikailag nem volt akadálymentesíthető. Ott nem volt a rámpa megépítéséhez sem elegendő hely, sem megfelelő lejtési szög. Emiatt első lépésként a hátsó, rossz állapotú, használaton kívüli bejáró fizikai akadálymentesítését kellett megoldani. Ennek az épület mögötti - töredékessé mállott - elhanyagolt betonjárdának a szintkülönbsége már megfelelő volt, így ott akadálymentes feljáró megvalósítására lehetőség nyílt. Ez a pályázat egyik alapkövetelményeként valósult meg. Ezzel összefüggésben, a korábbi hátsó, a látogató közönség számára használhatatlan, egykori, bejáró ajtó helyén új nyílászáró kialakítására került sor. A szélesebb, 105/210 cm névleges méretű korszerű, biztonságos, új ajtó beállítása azonban falbontással is együtt járt.

Az akadálymentes rámpa elkészítését a Juszt-Bau Kft-től vásárolt anyagok (cement, sóder, síkháló, betonvas) beépítésével Szabó László Pál egyéni vállalkozó végezte el.

A Pályázó az új, korszerű hátsó bejárati ajtót Halaj Ferenc egyéni vállalkozótól szerezte be, az új bejárati ajtó beállítását, a szükséges bontási és gipszkartonozási munkákkal együtt Szabó László Pál egyéni vállalkozó végezte el.

Az akadálymentesítés másik részét a vizesblokk kialakítása képezte. Az egykori elavult minőségű helyiségben a mai kornak megfelelő mellékhelyiség került kialakításra, ahol a helyiség bejárata szélesebb, 105/210 cm névleges méretű új ajtót is kapott. Utóbbi megvalósítása, a válaszfalon kisebb mértékű falbontás elvégzését is szükségessé tette. A munkálatokkal érintett fal- és padlófelületeket újra burkolták, a szükséges kapaszkodót felszerelték. A vizesblokk akadálymentessé tételét Kóhn József vízvezeték-szerelő kisiparos, vas-műszaki kereskedő végezte. Az itteni ajtót szintén Halaj Ferenc egyéni vállalkozó készítette el.

A fizikai akadálymentesítés mellett három teremben „kommunikációs akadálymentesítés” megvalósítására is sor kerül. Abban az értelemben, hogy a tájékoztató magyar szövegek feliratainak legfontosabb megfogalmazásai, a nemzetközi követelményeknek megfelelően, angol nyelvű, továbbá helyenként Braille-írással is megjelenítésre kerültek. A táblákat a Gungl Dekor Kft. és Tornyos Márton egyéni vállalkozó készítette el.

A kiállítást és a többfunkciós közösségi teret érintő munkálatok

A nagyobbik kiállítótérben (az egykori imaterem férfi részlege) egy 50” méretű LED monitor került elhelyezésre. Ezen a balassagyarmati zsidóság életét bemutató fényképfelvételek, dokumentumok vetíthetők, egyrészt egy végtelenített összeállítás formájában, másrészt pedig témák szerint rendezve, gyorsan kikereshető-vetíthető módon. A készülék az MWORLD Magyarország Zrt-től internetes rendelés útján került beszerzésre, több internetes ajánlat közül az Alapítvány számára legkedvezőbbet kiválasztva. A LED monitor az imaterem frigy (tóratartó) szekrényéhez közeli üres falra került felszerelésre, egy stílusos, nagyméretű menórát szimbolizáló, arany színű, egyedi készítésű speciális faállványra.

Az addigi fűtetlen, nagyobbik kiállítóterem egykori női részlege, valamint a többfunkciós alakított - a beruházást követően már fűthető - új előadóterem közötti falnyílás lezárására szintén egy újonnan vásárolt, 114/230 cm névleges méretű ajtó került beépítésre. Ezzel az épület hátsó része, önálló, elkülönített, immáron elektromos fűtéssel is ellátott, külön elszeparálható teremé változott. Ebben az új, többfunkciósá vált előadóteremben két darab, a mellékhelyiségben egy darab NOBO Fjord elektromos fűtőtest került felszerelésre, egyenként 1500 W teljesítménnyel. Így létrejött egy télen-nyáron használható olyan tér, amely kulturális rendezvények, városi művelődéstörténeti előadások, interaktív vallástörténeti pedagógiai és andragógiai oktatások, idegenforgalmi tájékoztatók, de akár hitéleti alkalmak stb. megvalósítását is lehetővé teszik a továbbiakban. Az új, külön elválaszthatóvá és lezárhatóvá is vált - továbbá fűtéssel is ellátott - többfunkciós terem kialakításával a fejlesztés egyik legfőbb célja valósult meg.

A fűtőtestek beszerzésére a Magyar-Norvég Kft-től, internetes rendelés útján került sor, a telepítést és beüzemelést Dropka István egyéni vállalkozó végezte el.

A terem „közlekedő” részének kiállítási egységei:

a./ *A nógrádi zsidóság emlékezete* és

b./ *A vézskorszak* elnevezések alatt kerültek bemutatásra.

Előbbi a nógrádi zsidóság 1944. előtti évtizedeibe nyújt bepillantást. Utóbbi a balassagyarmati munkaszolgálatosok, a gettósítás ill. a bevagonírozást elszenvedők, továbbá az utcán barbár módon meggyilkolt helyi személyek tragikus sorsát villantja föl. Ezt követően, az új, hátsó bejárattal szemközti falfelületre került az Auschwitzba elhurcolt áldozatok emlékfala. Ezen több mint (eddig ismertté vált) 1 200 áldozat neve, ábécé sorrendben olvasható, egy 1,40*3,50 méter nagyságú tablón. A nevek tablója elé egy rácsos fémháló került kifeszítésre, amelyre a vézskorszakot földéző rozsdás szögesdrót került rögzítve. A tablót Tornyos Márton egyéni vállalkozó készítette.

A további – az egykori rombolást és pusztítást fölillantó – „fekete/fehér kiállítóterem” a holocaustt szörnyűségeit idézi. A korábban használaton kívüli, funkciótlan magán lakószobából újonnan kialakított terem egykori ablaknyílása gipszkartonnal elburkolásra került. A falfelületek és a körbefutó párkány fekete festék bevonatot kapott, a padló pedig szürke-fehér színű szőnyegpadló borítással került lefedésre. A mennyezet, éles kontrasztot kiváltóan fehér.

A „fekete/fehér” szoba kialakításához az anyagokat a helyi K és K Festékmester Kft.-től vásároltuk meg. A munkát Pintér László kisadózó végezte el, a padlószőnyeget a DIEGO-nál (Juszt-Bau Kft.) szereztük be.

- Ehhez a területhez kapcsolódik egy korábbi ablak elfedése és egy villanyóra szekrény helyének kialakítása. Előbbi gipszkartonozási munkálatokat is igényelt. Ezen feladatokat Kóhn József végezte el.

E „fekete/fehér” terembe betekintést nyújtó nyílással szemközti falra a lerombolt balassagyarmati zsinagóga nagyméretű (218*230 cm) fotója került. A fölkasírozott óriásfotó felülről kap szórt megvilágítást. A padlón, fekete-fehér posztamenseken tárgyi emlékek láthatóak (kőfaragvány-töredékek a zsinagóga épületének maradványaiból, elszakadt tfilin /imaszj/, törött sófár, tóramaradvány stb.) A két oldalsó falnak a bejárati ajtóhoz közelebbi felületeire további kisebb fotók kerültek az Auschwitzba történő elhurcolást, illetve a helyi áldozatok arcképeit bemutatva. A terem komor hangulatát ellenpontozva: a körbefutó fekete színű párkány fölötti falfelületek, továbbá a mennyezet egyaránt fehérre van festve. A párkányba rejtett, világító lámpák adnak irányított fényt, kifejezve ezzel a pusztításokon, sötét barbarizmuson is felülemelkedő ártatlanok tiszta lelkületének üzenetét. A fehér falfelület alatti fekete installációs keretekre az „EMLÉKEZZ!” felirat került arany színű betűkkel, héberül, magyarul és angolul felírva. A fotókat, valamint a hozzájuk tartozó információs táblákat szintén Tornyos Márton egyéni vállalkozó készítette el.

Az eredeti terveknek megfelelően az egykori imaház hátsó traktusánál térelválasztó kerítés építésére került sor. Ehhez, a „Hamburg” lamellás kerítéselemeket, az OBI-tól, interneten rendeltük meg. A kerítéselemek elhelyezését, a szükséges pillérek bontását és építését Szabó László Pál egyéni vállalkozó valósította meg.

A kerítéselemek elhelyezéséhez szükséges anyagokat a Juszt-Bau Kft-től vásárolta meg az Alapítvány, a festéséhez a K és K Festékmester Kft-től kerültek az eszközök és a festékek beszerzésre.

Mindezen beavatkozások eredményeképpen egy olyan, több teremrészből álló (benne kettő többfunkciós - közöttük három fűthető -) közösségi tér jött létre, amely egyaránt alkalmas helyi-, idegenforgalmi tudományos ismeretterjesztésre, oktatásra, előadások megtartására, valamint a korszerű higiéniai körülmények biztosítására. Lehetőséget biztosít az egyre bővülő belföldi, illetve a sajátos nemzetközi vallási turizmus számára, amely révén a messze földről érkezettek megismerkedhetnek a balassagyarmati, hajdan jelentős vallási-etnikai közösség múltjával, korabeli életével. Ezen keresztül a magyar nemzeti művelődéstörténet egy különleges lokális elemével illetve az egyetemes (európai, askenázi) zsidóság története egy fontos szeletével is. Ezen túlmenően a fejlesztés révén lehetővé vált a város egy olyan új közösségi terének létrehozása, amely vallási, kulturális, egyetemes-, nemzet- és helytörténeti értékek befogadó és kisugárzó helyszíne, bázisa.

Balassagyarmat, 2022. február 25.

Bauer József
kuratóriumi elnök